

Siiraa-Lakk.10

Description

Nabiyyiin (SAW) Khadijaaf daldaluu fi Ishii Fuudhuu

Khadiijaa bint Khuwaylid dubartii abbaan manaa ishii irraa du’tee fi kabajaaf qabeenya tan qabdu turte. Qabeenya ishiitiin akka daldalan dhiirota ni qaxarti turte. Yommuu waa’teen dhugummaa dubbii, amaanaa eeguu fi bareedinni akhlaaqa Nabii Muhammad (SAW) ishii gahuu, qabeenya ishiitiin daldalaa ta’uun gara Sooriya akka deemu isatti dhiyeessite. Daldaltoota biroo caalaa qabeenya akka isaaf kennitu waadaa ni seente. Innis kana fudhachuun tajaajilaa ishii Maysiira jedhamuu waliin gara Sooriyaa imale. Nabiyyiinis Sooriya erga gahee meeshaa manaa baheen ni gurgure. Meeshaa barbaadus ni bite. Gara Makkaa erga deebi’tee booda Khadiijaan qabeenya ishiif fide ni gurgurte. Qabeenyi ishiis dachaa ta’te.

Nabii Muhammad (SAW) imala kana keessatti mindaa daldalaa dabalatee faayda guddaa argatee jira. Sababni isaas, magaalaa Madiinaa boodarra itti godaanee handhuura waamicha fi mootummaa Islaamaa itti godhee keessaan darbe. Akkasumas, Maysiraan gaarummaa amala isaa, dhugummaa fi amanamummaa isaa Khadijaatti erga himee booda imalli isaa kuni ishii fuudhuf sababa ta’tee jira. Ammas, Khadiijaan barakaa duraan hin argine qabeenya ishii keessatti argite. Sababoota kanniin irratti hundaa’e Khadijaanis miira gaarii Nabiyyiif qabdu hiriyyaa dhiyoo ishii tan taate Nafiisah bint Munabbah mari’achiiste. Nafiisaanis deemun oduu kana Nabiyyitti beeksiste. Akka Khadijaa fuudhu itti himte. Nabiyyiinis kanatti ni gammade, garuu dubbii kana abbeerota isaatti ni dhiyeesse. Isaanis ishii fuudhu akka danda’u irratti wali galan. Abbeeraan isaa Hamza bin Abdul Muxxalib isa waliin deemun Khadijaa kaadhimeef. Nabiyyiinis (SAW) ishii ni fuudhe. Khadijaan dubartii jalqabaa Nabiyyiin fuudhedha. Hanga duututti dubartii biraa hin fuune. Nabiyyiif (SAW) ijoollee dhiiraa lamaa fi dubartoota afur deessefi jirti. Ijoolleen dhiiraa lamaan: Qaasim fi Abdullah. Mucaan lammata kuni Xaahir fi Xayyib jedhamunis ni beekkama.

Qaasim umrii beellada itti yaabbachu danda’u erga gahee booda ni du’te. Abdullanis daa’imummaa isaatti du’te. Kunis kan ta’te Nabii Muhammad (SAW) nabiyyi ta’tee ergamuun dura. Ijoolleen dubaraa immoo: Zaynab, Ruqiyyah, Umm Kulsuum fi Faaxima dha. Dubartoonni tunniin hundi isaanitu Islaama fudhatanii, gara Madiinaa godaananii fi heerumanis jiru. Yommuu Nabiyyiin (SAW) Khadijaa fuudhu umriin isaa digdami shan (25), kan ishii immoo afurtama (40) ture.

Barnoota fi Faaydalee asirraa fudhatamu

1-Dhugumatti amaanaa fi dhugaa dubbachuun amaloota baay’tee barbaachisoo daldalaa milkaa’aa ta’eti. Daldalaan daldala keessatti milkaa’u nama amaanaa eegu fi dhugaa dubbatuudha. Amaloota lamaan kanatu Khadijaan qabeenya ishiitiin akka daldalu nabiyyi akka gaafattu ishii taasise. Rabbiinis daldala ishii keessatti barakaa kaa’tee. Balbala kheeyri baay’tee baneef.

2-Daldalli karaalee rizqii itti argatan keessaa tokko yommuu taâ€™TMu, ergamuun dura Rabbiin subhaanahu Ergamaa Isaatiif daldala ni laaffise. Dhugumatti gosoota daldalaa adda addaa irratti Nabiyyiin (SAW) leenjiâ€™TManii jiru. Nabiyyiin akkana jechuunis waaâ€™TMee nama daldaalu ibsanii jiru: **â€œAdduunyaa tana keessatti daldalaan dhugaa dubbatuu fi amanamaa taâ€™TMe, Guyyaa Qiyaamaa nabiyyoota, dhugoomsitoota fi shahiidota waliin kaafama.â€œ**^[1] Hojiin kuni Muslimootaaf hojii baayâ€™TMee barbaachisaa taâ€™TMeedha. Namni daldaalu, namoota birootiif gabra hin taâ€™TMu, fedhii fi hawwii nama qaxaruuf (employer) jalatti hin kufu.

3-Nabiyyiin (SAW) Khadiijaa fuudhun murtii Rabbiitiin ture. Dhugumatti, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa haadha manaa isaan walitti galto, isa gargaartu, rakkoo isa tuqu tan salphistuu fi gadda isaa waliin qooddattu nabiyyiif filate. Namni gara Islaamatti namoota waamu, dubartii Rabbiin sodaattu fi gaarii taate garmalee isa barbaachisti. Mana alatti yommuu ala bahuu guyyaan isaa qabsoon kan guuttamee fi diinota Islamaa irraa faallaan guddaan isa qunnama. Kanaafu, mana keessatti nama isa booharsuu, jajjabeessuu fi kakaasu garmalee isa barbaachisa. Khadiijaan amaloota guutuu kanniin keessatti tan duraati. Jireenya nabiyyii (SAW) keessatti haftee (ashaaraa) guddaa dhiiftee jirti.

4-Akkuma arginuu Nabiyyiin (SAW) hadhaa ijoollee dhiiraa lamaan dhabuu dhandhamee jira, akkuma duraan hadhaa abbaa fi haadha dhabuu dhandhame. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa ijoolleen dhiiraa akka isaaf hin guddanne fedhe. Ijoolleen Nabiyyii duâ€™TMuun, namoota gariin jaalala isaanitiin qoramuun nabiyyummaa isaaniif gochuu hin dandaâ€™TMan. Osoo ijoolleen dhiiraa jiraatani silaa fitnaan (qormaanni) adda addaa ni uumamaa ture. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa haajaa nafsee namaa guutuuf, dhiirummaa nabiyyi keessatti homtu akka hin hirâ€™TManneef ykn namni kijibaan kijiba akka isarratti hin dubbanneef ijoollee dhiiraa jalqaba irratti kenneefii ergasii fudhate. Akkasumas, ijoolleen dhiiraa Nabiyyii daaâ€™TMimummaan duâ€™TMuun namoota ijoollee dhiiraa dhabaniif ykn erga argatanii booda isaan jalaa duâ€™TManiif boohartii fi jajjabeenya taâ€™TMa. Ammas, gosa qormaata keessaa tokko. Namoota hunda caalaa namoonni qoraman nabiyyoota.

Kanaafu, namni yoo ijoollee dhiiraa dhabe ykn jalaa duâ€™TMan Nabiyyii (SAW) fakkeenya haa godhatu. Qurâ€™TMaana keessatti:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

â€œDhugumatti nama Rabbii fi Guyyaa Aakhiraa kajeeluf ammas Rabbiin baayâ€™TMisee yaadatuuf Ergamaa Rabbii keessa hidhannaa (fakkeenya) gaariitu isiniif jira.â€• Suuratu Al-Ahzaab 33:21

Namni ijoollee dhiiraa ykn dubartii yoo dhabe waa lama haa qoratu:

1ffaaâ€œ Ijoollee dhiiraa dhabuun isaaf qormaata akka taâ€™TMetti ilaalu- Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa karaa adda addaatin addunyaa tana keessatti nama qora. Qormaata kanniin keessaa ijoollee dhiira ykn dubartii dhabuudha. Wanti qormaata kanarraa barbaadamu, â€œnamni kuni obsee mindaa

obsaa argata moo dallanee mindaa obsaa dhabaa?â€• kan jedhuudha.

2ffaa-Ijoollee dhiiraa osoo argatee, tarii miidhaa guddaa isarraan gahuu dandaâ€™TMu. Kana ilaalchisee suuratu Al-Kahf keessatti seenaa bareedaa tokko ni arganna. Suurah tana keessatti waaâ€™TMee adeemsa Nabii Muusaa fi Khidr dubbata. Khidr gabricha Rabbiin beekumsa addaa isaaf kenneedha. Nabii Muusaa fi Khidr osoo waliin deemanu, Khidr mucaa dhiiraa xiqqaa ol fuudhee ajjeese. Nabii Muusaan kana yommuu argu garmalee rifate akkana jedheen, **â€œSila nama qulqulluu nama biraa hin ajjeesne ajjeftaa? Dhugumatti ati waan fokkataa hojjattee jirta.â€•** (Suuratu Al-Kahf 18:74)

Khidris hojii kana fedhii ofiitiin osoo hin taâ€™TMin ajaja Rabbiitiin akka hojjate Muusaatti hime. Garuu iccitii kana keessa jiru akkana jechuun itti beeksisee: **â€œMucaan [kuni], haadhaa fi abbaan isaa muâ€™TMmintoota (warra dhugaan amananiidha). [Yoo guddate], daangaa darbuu fi kufriidhaan isaan haguugaa sodaanne. Kanaafu, Gooftaan isaanii ilma qulqullinnaan isa caaluu fi rahmatatti irra dhiyoo taâ€™TMe bakka akka buusuf feene.â€•** Suuratu Al-Kahf 18:80-81

Mucaan kuni osoo guddatee daangaa darbuu fi kafaruun haadhaa abbaa isaa kufriitti seensisa. Ergasii ni baduu. Kanaafi, jalqaba irratti *â€œhaadhaa fi abbaan isaa muâ€™TMmintootaâ€•* jedhe. Kanaafu, mucaan kuni duâ€™TMuun mucaan isa caalu isaaniif Rabbiin kennuun wanta gaarii taâ€™TMeedha. **â€œilma qulqullinnaan isa caaluuâ€•** jechuun kufrii, badii fi daangaa darbuu irraa qulqulluu kan taâ€™TMe; nama amantii fi hojiin isaa tolee. **â€œrahmatatti irra dhiyoo taâ€™TMeâ€•** jechuun haadha abbaaf rahmata kan godhuu fi tola oolu. Mucaan ajjeefame osoo guddatee, kafaruun gara kufriittii isaan oofa; isaan irratti daangaa darbuun rahmata irraa fagaata. Mucaan haarofti Rabbiin isaaniif kennu immoo mucaa gaarii, amanti qabatee fi isaaniif tola ooludha.

Kanaafu, namni yommuu ijoolleen jalaa duutu, kanniin yaadachuun obsuu fi murtii Rabbitti gammaduu qaba. Hayyuun Qataadah jedhamu waaâ€™TMee mucaa ajjeefame kanaa ilaalchisee akkana jedha: Abbaa fi haati yommuu mucaan kuni dhalatu ni gammadan. Yommuu ajjeefamu immoo ni gaddan. Osoo jiraatee silaa isaan lamaanu sababa isaatiin ni badu turan. Namni murtii Rabbiitti haa gammadu. Sababni isaas, muâ€™TMminaaf murtiin Rabbiin wanta inni jaallatu keessatti isaaf murteesse irra wanta inni jibbuu keessatti isaaf murteessetu caala.â€• Hadiisa keessatti: *Rabbiin muâ€™TMminaaf (nama dhugaan amaneef) murtii homaatu hin murteessu, isaaf kheeyri (gaarii) yoo taâ€™TMe malee.â€•* [2]

5-Seenaan Nabiyyiin Khadiijaa fuudhu, Nabiyyiin (SAW) fedhii foonii sadarkaa guddaa irra gahee guuttachuuf kan itti hin xiyyeeffannee taâ€™TMuu Musliimaaf ifa godha. Akkuma dargaggoota biroo fedhii foonitti garmalee kan xiyyeeffatu osoo taâ€™TMee silaa dubartii umriin Khadiijaa gadi taate ykn isa hin caalle fuudhuf hawwaa ture. Garuu Nabiyyiin (SAW) Khadiijaa akka niititti kan filateef kabajaaf amala gaarii ishiin qabduu fi yeroo jaahiliyyah â€œDubartii qulqullinnaa fi kabaja ofii eeggachuunâ€• beekkamu waan taatefi.

6-Ammas, Nabiyyiin Khadiijaa fuudhu keessa wanta arrabaa fi qalama diinota Islaamaa lugaamutu jira. Namoonni kunniin mata dureen fuudha nabiyyii isaaniif karaa Islaama ittiin haleelan godhanii yaadu. Nabiyyii (SAW) akka nama fedhii keessatti lixee godhanii kaasu. Garuu jireenya nabiyyii yoo qorannee faallaa isaan yaadanii fi odeessan taâ€™TMee arganna. Nabiyyiin (SAW) hanga waggaa 25 kabaja ofii kan eeggatu fi badii naannoo isaa marseetti kan hin lixne ture. Akkasumas, dubartii umriin ishii dachaa umrii isaatti dhiyaatu fuudhe. Osoo fedhee dubartoota naannoo san jiran ni

fuudhaa ture. Wanti isa dhoowwu tokkollee hin jiru. Umriin dhiirti dubartiif fedhii guddaa itti qabu 20 fi 50 jidduudha. Garuu Nabiyyiin (SAW) dubartii biraa osoo hin fuudhin hanga Khadiijaan umrii 65 tti duututti waliin jiraataa ture. Boodarra Nabiyyiin (SAW) Aaâ€™ishaa fuudhu fi akkasumas, dubartoota biroo fuudhun sababa, seenaa fi ogummaa of dandaâ€™e qaba.^[3]

Kitaabban Wabii

[1] <https://sunnah.com/tirmidhi/14/7>

[2] Tafsiiru Ibn Kasiir-5/183

[3] [As-Siiratu Nabawiiyyati](#)â€“fuula 62-64, Alii Muhammad Sallaabi, [Noble Life of The Prophet](#) [English] 1/106-110

Date Created

August 29, 2019

Author

admin